

Sygn. akt IV Cz 723/16

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2016r.

Sąd Okręgowy w S. Wydział IV Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Jaroszewicz (spr.)

Sędziowie SO: Dorota Curzydło, Mariusz Struski,

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2016r. w S.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Z. B.

przeciwko K. B.

o uchylenie alimentów

na skutek zażalenia powoda Z. B.

na postanowienie Sądu Rejonowego w M., III Wydział Rodzinny i Nieletnich

z dnia 21 września 2016r., sygn. akt III RC 65/16

postanawia:

oddalić zażalenie.

Sygn. akt IV Cz 723/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w M. odrzucił pozew na podstawie art. 1099 § 1 kpc oraz przy uwzględnieniu art. 5 ust. 2a Konwencji L. I., stwierdzając brak jurysdykcji krajowej w niniejszej sprawie, jak i że jurysdykcja taka, z racji zamieszkiwania przez pozwaną, która nie wdała się w spór w (...) przysługuje sądowi (...)

Zażalenie na to postanowienie wywiódł pozwany, który wskazał, że w sprawie został ustanowiony kurator dla nieznanej z miejsca pobytu pozwanej, który to może ją reprezentować, składać oświadczenia woli i podejmować wszelkie czynności, w tym dyspozytywne, stąd odrzucenie pozwu jest bezzasadne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne.

Rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe, choć korekcie wymagały niektóre konkluzje Sądu Rejonowego zawarte w treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia.

Odnosząc się wprost do twierdzeń zażaleniowych powoda wskazać należało w pierwszej kolejności, że Ustanowienie kuratora absentis wywołuje ten skutek, że zainteresowany nieobecny ma prawo oczekiwać podejmowania przez niego działań w postępowaniu. Obejmują one: zajmowanie stanowiska co do żądań przeciwnika (wnioskodawcy, innych

uczestników), składanie wniosków i oświadczeń, uczestniczenie w rozprawach, podczas których przeprowadzane są dowody i roztrząsane ich wyniki, a także podejmowanie innych właściwych ze względu na stan sprawy działań, w tym wnoszenie w razie potrzeby środków odwoławczych. Z istoty celu ustanowienia kuratora procesowego wynika, że nie jest on tylko wyznaczony dla doręczenia pism sądowych. Ma on podejmować za nieobecnego czynności niezbędne dla obrony jego praw w całym postępowaniu. To zaś jak wypełnia on swe obowiązki wpływa na ocenę, czy prawa strony (uczestnika postępowania nieprocesowego) były należycie chronione (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2016 r., IV CSK 412/15, Lex nr 2044488).

Powyższe nie wpływa jednak na konkluzję o braku jurysdykcji krajowej w niniejszej sprawie. Należy bowiem odróżnić instytucję kuratora absentis, jak ustanowionego w niniejszej sprawie, od kwestii jurysdykcji krajowej. Taki kurator mógłby podejmować w sprawie czynności, do których został powołany, pod warunkiem jednak, że w sprawie tej zachodziłaby w ogóle jurysdykcja krajowa.

Jurysdykcja krajowa jest określana w doktrynie jako kompetencja sądów danego państwa do rozpoznawania spraw cywilnych. Jurysdykcja jest zaliczana do bezwzględnych przesłanek procesowych i warunkuje dopuszczalność postępowania cywilnego, skutki jej braku określone są w art. 1099 kpc. Kryterium wskazujące jurysdykcję sądów danego państwa dla określonych spraw cywilnych określa się mianem łącznika (np. łącznik obywatelstwa lub miejsca zamieszkania strony). O istnieniu lub braku jurysdykcji krajowej decyduje w zasadzie moment wszczęcia postępowania lub doręczenia pozwu (art. 1097 kpc, art. 1103 pkt 1 k.p.c., vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2005 r., III CK 358/04, Lex nr 603169).

W niniejszej sprawie niewątpliwym było, że w momencie wszczęcia postępowania, pozwana nie zamieszkiwała w Polsce. Jak wskazał sam powód w treści pozwu, pozwana jest już pełnoletnia, ma rodzinę, mieszka obecnie i pracuje w Wielkiej Brytanii. Okoliczność ta znalazła potwierdzenie w czynnościach podjętych już po wniesieniu pozwu przez powoda. Tymczasem, jak wynika z art. 1103 kpc Sprawy rozpoznawane w procesie należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli pozwany ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej.

Wprawdzie kolejny przepis, a to art. 1103³ § 1 kpc dotyczy konkretnie spraw o alimenty, a wówczas stanowi, że takie sprawy należą do jurysdykcji krajowej, ale i też precyzuje ów przepis, że chodzi tu wyłącznie o takie sprawy o alimenty, w których powodem jest osoba uprawniona alimentacyjnie. W niniejszej sprawie powodem jest natomiast zobowiązany do alimentowania pozwanej, która to dopiero jest osobą uprawnioną alimentacyjnie. W efekcie przepis art. 1103³ § 1 kpc nie znajduje zastosowania w rozpoznawanej niniejszym sprawie. Znajduje natomiast w niej zastosowanie przywołany wyżej przepis art. 1103 kpc wykluczający jurysdykcję krajową.

Dalej zważyć należało, że potwierdzenie jurysdykcji sądu brytyjskiego znajduje się w przepisach Rozporządzenia Rady (WE) NR 4/2009 z dnia 18.12.2008r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz.U. UE.L. 2009.7.1 ze zm), które wbrew stanowisku Sądu Rejonowego znajduje jednak zastosowanie w niniejszej sprawie.

Wprawdzie zgodnie z postanowieniami Protokołu w sprawie stanowiska (...) w zakresie kontroli granic zewnętrznych, azylu i imigracji oraz w zakresie współpracy sądowej w sprawach cywilnych i współpracy policyjnej (Dz. Urz. UE C 310/353 z 16.12.2004) załączonego do traktatu o Unii Europejskiej oraz do traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, Zjednoczone Królestwo i Irlandia co do zasady nie uczestniczą w przyjęciu i stosowaniu aktów prawnych dotyczących materii uregulowanej w tytule IV traktatu (współpraca sądowa w sprawach cywilnych). Jednakże na podstawie art. 69 TWE (uchylonego przez Traktat z Lizbony) oraz art. 3 protokołu w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii państwa te mają możliwość przyjęcia i stosowania niektórych aktów prawnych w tej dziedzinie (opcja opt-in). Irlandia skorzystała z opcji opt-in, co oznacza, że rozporządzenie Rady (WE) NR 4/2009 z dnia 18.12.2008r. obowiązuje w tym państwie członkowskim (pkt 46 preambuły). Natomiast Zjednoczone Królestwo początkowo nie wyraziło chęci przyjęcia rozporządzenia (zob. pkt 47 preambuły) z uwagi na trudności związane z zaakceptowaniem przez to państwo zasad dotyczących wyboru prawa właściwego w zakresie zobowiązań alimentacyjnych. Zasady te dopuszczają sytuacje, w których sąd stanie przed koniecznością stosowania prawa obcego

w celu rozstrzygnięcia przedłożonej mu sprawy, podczas gdy w Zjednoczonym Królestwie w sprawach rodzinnych na sądach ciąży obowiązek stosowania *lex fori*. Jednakże ostatecznie Zjednoczone Królestwo notyfikowało dnia 15 stycznia 2009 r. chęć przyjęcia rozporządzenia, co spotkało się z akceptacją Komisji. W konsekwencji rozporządzenie znajduje zastosowanie w stosunkach z tym państwem na mocy decyzji komisji z dnia 8 czerwca 2009r. dotyczącej zamiaru przyjęcia przez Zjednoczone Królestwo rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 149 z 12.06.2009, s. 73). Także wynik referendum w (...)wskazujący na wolę wystąpienia tego kraju ze Wspólnoty Europejskiej nie skutkuje jeszcze brakiem możliwości stosowania omawianego rozporządzenia, a to z tej przyczyny, że do wystąpienia tego kraju z Unii Europejskiej jeszcze formalnie nie doszło.

W niniejszej zatem sprawie zastosowanie znajdzie dotyczący jurysdykcji ogólnej przepis artykułu 3 a i b rozporządzenia Rady (WE) NR 4/2009 z dnia 18.12.2008r., stanowiący, że:

Sądami, które mają jurysdykcję do rozpoznania spraw dotyczących zobowiązań alimentacyjnych w państwach członkowskich są:

a) sąd zwykłego miejsca pobytu pozwanego; lub

b) sąd zwykłego miejsca pobytu wierzyciela; lub (...).

W sprawie z powództwa Z. B. miejscem zwykłego pobytu pozwanej, będącej jednocześnie wierzycielką alimentacyjną, jest (...) Można byłoby ewentualnie rozważać także możliwość zastosowania przepisu artykułu 5 rozporządzenia Rady (WE) NR 4/2009 z dnia 18.12.2008r., w myśl którego Niezależnie od jurysdykcji wynikającej z innych przepisów niniejszego rozporządzenia sąd państwa członkowskiego, uzyskuje jurysdykcję, jeżeli pozwany wda się w spór przed tym sądem. Zasada ta nie ma zastosowania, jeżeli pozwany wdaje się w spór w celu podniesienia zarzutu braku jurysdykcji niemniej w niniejszej sprawie pozwana nie wdała się w ogóle w spór, a tym bardziej w spór przed sądem polskim. Za wdanie się w spór nie można uznać także podejmowania w niniejszej sprawie czynności przez kuratora absentis, skoro jego aktywność ograniczała się w zasadzie wyłącznie do poszukiwania miejsca zamieszkania lub pobytu pozwanej.

W tym stanie rzeczy, potwierdzając, że powództwo w niniejszej sprawie winno być wytoczone przed sąd brytyjski, Sąd Okręgowy, mocą art. 385 kpc, oddalił wywiedzione przez powoda zażalenie, jako że było ono bezzasadne. Sąd Rejonowy co do zasady wydał słuszne rozstrzygnięcie, które musiało się ostać.